

Қуръонга оид савол-жавоблар (ўн иккинчи мақола)

18:52 / 28.01.2023 2306

12-савол: «Агар Қуръони Карим комил бўлса, суннатга не ҳожат?»

Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм

Алҳамдулиллаҳ ва соллаллоҳу васаллама ва барока ʼала Расулиллаҳ ва ʼала алиҳи ва асҳабиҳи ва ман ваалаҳ.

Ассалому алайкум ва роҳматуллоҳи таʼала ва барокатуҳ.

«Агар Қуръони Карим комил бўлса, суннатга не ҳожат?» ушбу савол ижтимоий тармоқлар ва фазовий телеканалларда ҳам жуда кўп берилади. Бу саволни берадиганлар Аллоҳ таолонинг ушбу оятини далил қилиб келтирадилар:

أَمْثَالِكُمْ أُمَّمٌ إِلَّا بِجَنَاحِيهِ يَطِيرُ طَائِرٌ وَلَا الْأَرْضِ فِي دَابَّةٍ مِنْ وَمَا

يُحْشَرُونَ رَبَّهُمْ إِلَىٰ ثُمَّ شَيْءٍ مِنَ الْكِتَابِ فِي فَرَطْنَا مَا ٣٨

«Ер юзидаги жонзот ва икки қаноти ила учадиган қуш борки, ҳаммаси сиз каби умматлардир. Китобга ҳеч нарсани қўймай, ёзганмиз. Сўнгра Робблари ҳузурига тўпланурлар» (Анъом сураси, 38-оят).

وَجِئْنَا أَنْفُسِهِمْ مِّنْ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا أُمَّةٍ كُلِّ فِي نَبْعَتْهُ وَيَوْمَ

بَيَّنَّا الْكِتَابَ عَلَيْكَ وَنَزَّلْنَا هَؤُلَاءِ عَلَىٰ شَهِيدًا بِكَ

لِّلْمُسْلِمِينَ وَبُشْرَىٰ وَرَحْمَةً وَهُدًى شَيْءٍ لِّكُلِّ

«Ўша Кунда ҳар бир умматга ўзидан гувоҳ олиб келамиз ва сени мана буларга гувоҳ қилиб келтирамиз. Сенга Китобни ҳар бир нарсани баён қилиш учун ҳамда мусулмонларга ҳидоят, раҳмат ва хушхабар қилиб нозил этдик» (Наҳл сураси, 89-оят).

Оятларда шундай дейилган экан, суннатга не ҳожат?

Бу саволларга қуйидагича тўхталиб ўтамиз:

Аллоҳ таоло Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга нозил қилган ваҳий Қуръон ва суннатдан иборатдир. Қуръоннинг лафзи ҳам, маъноси ҳам Аллоҳ субҳанаҳу ва таолонинг ҳузуридан нозил бўлган. Суннатнинг лафзи эса Набий соллаллоҳу алайҳи васалламдан, маъноси эса Аллоҳ таолонинг ҳузуридандир. Буларнинг иккиси ҳам ваҳий ҳисобланади. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг вазифалари Қуръони Каримни шарҳлаш, ҳукмларини баён қилишдан иборатдир. Қуръони Каримда умумий қоидалар, асослар баён қилинган. Сўнг Расули Акрам соллаллоҳу алайҳи васаллам Қуръони Каримни шарҳлаб, оятларни батафсил тушунтириб берганлар. Кейинчалик ижтиҳод майдонлари очилди. Фуқаҳолар оятлар ва ҳадислар борасида ижтиҳод қилиб, ҳукмлар чиқариб олдилар. Аллоҳ таолонинг ушбу оятига эътибор берайлик:

نُزِّلَ مَا لِلنَّاسِ لِتُبَيِّنَ الذِّكْرَ إِلَيْكَ وَأَنْزَلْنَا وَالزُّبُرِ بِالْبَيِّنَاتِ

يَنْفَكُّوْنَ وَلَعَلَّهُمْ إِلَيْهِمْ ٤٤

«Очиқ-ойдин баёнотлар ва китоблар ила (юбордик). Ва сенга одамларга нозил қилинган нарсани ўзларига баён қилиб беришинг учун Зикрни нозил қилдик. Шоядки, тафаккур қилсалар» (Наҳл сураси, 44-оят).

Мана шу оятда Расули Акрам соллаллоҳу алайҳи васалламнинг вазифалари баён қилиняпти. «Қуръонни оламизу, суннатни олмаймиз» дейдиган кимсалар бу гапи билан ваҳийнинг ярмини, балки ярмидан кўпроғини инкор қилаётган бўлади. Чунки, суннатда келган ташриъий ҳукмлар Қуръонда келган ташриъий ҳукмларга нисбатан кўпроқдир.

Ташриъий ҳукмлар деб, шариатни жорий қилувчи ҳукмларга айтилади. Бу фақат Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг даврларига хос саналади.

Энди мана бу оятларга эътибор берайлик:

أَرْسَلْنَاكَ فَمَا تَوْلىٰ وَمَنْ أَطَاعَ اللَّهَ فَقَدْ أَرْسُولَ يُطِيعُ مَنْ

حَفِيظًا عَلَيْهِمُ ٨٠

«Ким Расулга итоат қилса, батаҳқиқ, Аллоҳга итоат қилибди. Ким юз ўгирса, сени уларга қўриқчи қилиб юборганимиз йўқ» (Нисо сураси, 80-оят).

مِنْكُمْ الْأَمْرِ وَأُولَى الرَّسُولِ وَأَطِيعُوا اللَّهَ أَطِيعُوا الَّذِينَ يَتَأَمَّرُونَ بِهَا

بِاللَّهِ تَوَّابُونَ كُنْتُمْ إِنْ وَالرَّسُولِ اللَّهُ إِلَىٰ فَرُدُّوهُ شَيْءٍ فِي نَنْزَعْنَاهُ فَإِنْ

تَأْوِيلًا وَأَحْسَنُ خَيْرٌ ذَلِكَ الْآخِرِ وَالْيَوْمِ ﴿٥٩﴾

«Эй иймон келтирганлар! Аллоҳга итоат қилинг, Расулга ва ўзингиздан бўлган ишбошиларга итоат қилинг. Бирор нарса ҳақида тортишиб қолсангиз, агар Аллоҳга ва охират кунига иймон келтирган бўлсангиз, уни Аллоҳга ва Расулга қайтаринг. Ана шу хайрли ва оқибати яхшидир» (Нисо сураси, 59-оят).

الْقُرْبَىٰ وَلِذِي وَرَثَةٍ فَلِلرَّسُولِ فَاللَّهِ الْقُرْبَىٰ أَهْلٍ مِنْ رَسُولِهِ ۗ عَلَى اللَّهِ أَفَاءٌ مَّا

بَيْنَ دَوْلَةٍ يَكُونُ لَأَكْثِي السَّبِيلِ وَأَبْنِ الْمَسْكِينِ وَالْيَتَامَىٰ

عَنْهُ نَهَيْكُمْ وَمَا فَخِذُوهُ الرِّسُولِ ۗ إِنَّكُمْ وَمَا مِنْكُمْ الْأَغْنِيَاءِ

الْعِقَابِ شَدِيدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاتَّقُوا فَاَنْهَوْا

«Аллоҳ шаҳар-қишлоқ аҳлидан Ўз Расулига қайтариб берган нарса Аллоҳгадир, Унинг Расулига ва яқин қариндошларига, етимларга ва мискинларга ва йўқсил йўлчигадир, сизлардан бойларингиз орасида айланадиган нарса бўлиб қолмаслиги учун. Расул сизга нимани берса, ўшани олинглар ва нимадан қайтарса, ўшандан қайтинглар. Аллоҳдан қўрқинглар. Албатта, Аллоҳ иқоби шиддатли (Зот)дир»
(Ҳашр сураси, 7-оят).

Шунча оятлар бўла туриб, бир тоифа: «Биз Қуръон билан кифояланамиз» деб турса. Бу ақлга, мантиққа тўғри келадими?!

Бу тоифа 19-асрнинг охирида Ҳиндистонда пайдо бўлган. Кейинчалик барча араб ва Ислом давлатларида тарқалди. Бугунги кунда ғарбда уларнинг ўз муассасалари ва ташкилотлари бор бўлиб, тоифа вакилларининг кўплаб эҳтиёжларини қондириб туради. Уларнинг мақсадлари Аллоҳнинг динига таъна тошини олиш. Суннат керакмас дейдиганлар янги чиққан тоифа эмас, балки қадимги даврларда пайдо бўлган. Имом Шофеъий раҳимаҳуллоҳ шу каби тоифа вакиллари билан илмий баҳс қилиб, уларга масаланинг моҳиятини атрофлича тушунтириб берганлар. Шунингдек, Имом Суютий, Имом ибн Таймийя, Имом Ғаззолий, Имом Шотибий ва бошқа кўплаб уламолар шу каби оқим вакилларига суннатсиз яшаш мумкин эмаслигини, бунинг мутлақо иложи йўқлигини баён қилиб берганлар.

Бунга бир мисолни келтириб ўтсак: «Қуръони Каримда бомдод намозининг икки ракатлиги, пешиннинг фарзи тўрт ракатлиги, шомнинг фарзи уч ракат эканлиги айтилганми? Йўқ албатта, балки бу нарсалар суннатда келтириб ўтилган. Агар суннатга амал қилмасак, у ҳолда қандай намоз ўқиймиз.

Ҳаж барча тафсилотлари билан энг нозик жиҳатларигача Қуръонда зикр қилинганми?

Закотни қирқдан бирини бериш ҳақида ҳам Қуръонда айтилганми?

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда:

وَيُقِيمُوا حُنَفَاءَ الدِّينِ لَهُ مُخْلِصِينَ اللَّهُ لِيَعْبُدُوا إِلَّا أُمُورًا وَمَا

الْقِيَمَةِ دِينَ وَذَلِكَ الزَّكَاةَ وَيُؤْتُوا الصَّلَاةَ

«Ҳолбуки, улар фақат Аллоҳга, динни Унга холис қилган, бошқадан унга бурилган ҳолда ибодат қилишга, намозни тўқис адо этишга, закот беришга буюрилган эдилар, холос. Ана шу тўғри(миллат)нинг динидир» (Баййина сураси, 5-оят) деб мараҳамат қилган

Чорва, деҳқончилик, боғдорчилик маҳсулотларидан закот бериш Қуръонда зикр қилинганми?

Шундай мустақил ҳукмлар борки, Қуръонда мутлақо зикри келмаган. Масалан, фитр садақаси Қуръонда келганми? Йўқ, келмаган.

Мусулмон эркакка ипак кийиш ва тилла тақинчоқ тақишнинг ҳаромлиги Қуръонда зикр қилинганми?

Ипак ва тилланинг аёлларга ҳалол қилиниши масаласи Қуръонда келганми?

Яна бошқа кўплаб ҳукмлар борки, улар суннатдан топилади.

Савдода ҳаром қилинган ишлардан бири бировнинг савдоси устига, у баҳолашишни тугатмай туриб савдо қилишдир.

نَع ، اَمْهُنَعُ هَلْ لايَضَرَّ رَمُعَ نُبِ اِنَع
م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ا ي ل ص ي ب ن ل ا
ع ي ب ي ل ع ل ج ر ل ا ع ب ي ا ل « : ل ا ق
ه ي خ ا ة ب ط خ ي ل ع ب ط خ ي ا ل و ، ه ي خ ا
ا ل « : ة ي ا و ر ي ف و . « ه ل ن ذ ا ي ن ا ا ل ا
« ه ي خ ا م و س ي ل ع م ل س م ل ا م س ي
ة س م خ ل ا ه ا و ر .

Ибн Умар розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Киши ўз биродарининг савдоси устига савдо қилмасин, ўз биродари совчилиги устига совчилик қилмасин. Фақат унга ўзи изн берса, майли», дедилар».

Бухорий, Муслим, Абу Довуд, Термизий ва Насоий ривоят қилишган.

Шу масала ҳам Қуръонда эмас, балки суннатда келмоқда. Аллоҳ ҳаққи сизлардан бир нарса сўрайман: «Фақат Қуръонга амал қиламан» дейдиган кимса бомдод намозини қандай адо қилади?

Азиз биродарлар, агар «Биз фақат Қуръонга амал қиламиз, суннатга эмас» деб, Имом Бухорийга ва кўплаб муҳаддисларга ҳамда ҳадис асарларига таъна тоши отадиган «Қуръонийлар» тоифаси ҳақида эшитсангиз, билингларики, улар фақат суннатга эмас, аслида Исломга таъна тоши отаётган тоифадир. «Бухорий ундоқ, Бухорий бундоқ», деб маломат қиладиганлар аслида имом Бухорийнинг ўзларига, у кишининг асарларига

эмас, балки бутун Ислом динига таъна тоши отаётган бўлади. Чунки, «Саҳиҳул Бухорий»да келган баъзи ҳадислар, «Саҳиҳи Муслим»да, «Сунан»ларда, «Муснад»ларда ва бошқа ҳадисга оид асарларда келтириб ўтилган. «Саҳиҳул Бухорий»га таъна тошини отишдан мақсад Расуллуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг суннатларига таъна тошини отишдир. Улар шу мақсадда, аввал суннатга, кейин эса Қуръони Каримга ҳам таъна тошини отадилар. Шундай экан, бу каби тоифалардан ҳушёр бўлайлик!

Кейинги пайтларда «Мен суннатга эргашмайман, фақат Қуръонга амал қиламан» дейдиганлар яна ғимирлаб қолди. Улар суннатни тарк қилиб, бориб-бориб, Қуръонни ҳам тарк этадилар. Мана шу уларнинг асл мақсадидир. ИншаАллоҳ бу тофаларнинг даъвоси ёзнинг ёмғирсиз булуту каби тезда ўтиб кетадиган нарсадир.

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда:

السَّيْلُ فَأَحْتَمَلَ بِقَدْرِهَا أَوْدِيَةً فَسَالَتْ مَاءَ السَّمَاءِ مِنْ أَنْزَلِ

زَيْدٍ مَتَّعٍ أَوْ حَلِيَّةٍ أَبْتِغَاءَ النَّارِ فِي عَلَيْهِ يُوقِدُونَ وَمِمَّا رَابِيًا زَبَدًا

فِيذْهَبُ الزَّبَدُ فَأَمَّا وَالْبَاطِلَ الْحَقُّ اللَّهُ يَضْرِبُ كَذَلِكَ مِثْلَهُ

اللَّهُ يَضْرِبُ كَذَلِكَ الْأَرْضِ فِي فَيْمَكْتُ النَّاسِ يَنْفَعُ مَاوَأَمَّا جُفَاءَ

الْأَمْثَالَ ١٧

«У Зот осмондан сув туширди. Сўнгра водийларда ўз миқдорича сел оқди. Бас, сел ўз устига чиққан кўпикни кўтариб келди. Ва зеб-зийнат, асбоб-ускуна ясаш мақсадида ўт-оловда тобланадиган нарсаларда ҳам шунга ўхшаш кўпик бўлур. Аллоҳ ҳақ ва ботилга мана шундай зарбулмасал келтирур. Аммо кўпик ўз-ўзидан йўқ бўлиб кетур. Одамларга манфаат берадиган нарса эса ер юзида қолур. Аллоҳ мисолларни ана шундай келтирур» (Раъд сураси, 17-оят) деб марҳамат қилган.

Валҳамду лиллаҳи Роббил ъаламийн.

**Доктор Марвон Ваҳид Шаъбон ҳафизаҳуллоҳнинг
видеосуҳбатларидан.**

Таржимон: Нозимжон Ҳошимжон

Муҳаррир: Хуршид Маъруф